

**Avgvstini Barbosæ, V. I. D. Lvsitani, Protonotarii
Apostolici, & sacrae Congregationis Indicis Consultoris,
Nunc Electi Episcopi Vgentini, Tractatus De Canonicis, Et
Dignitatibus, Aliisque ...**

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1658

11 De Prioribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98570)

CAPVT XI.

De Prioribus.

SVMMARIVM.

1. Priores dicuntur qui aliquibus Ecclesiis præfunt per aliquas personas earundem.
2. Priores in duplici sunt differentia, quidam seculares, alij Regulares.
3. Priores rurales dicuntur, qui curam animarum absque Collegio habent, & sic Parochialem simplicem.
4. Priores Collegiales, qui in Ecclesiis Collegiatis toti præfunt Canonorum Collegio, Dignitatem habere dicuntur, & non alij.
5. Dignitas principalis in Collegiata debet esse constituta in aetate 25. annorum inceptorum.
6. Dignitas prima in Collegiata necessario non requiritur ut sit Doctor, aut Licentiatu in Theologia, vel Iure Canonico.
7. Prior an aliquando possit excusari a residentia ostenditur.
8. Prior Collegiatus non habet præcedentiam super Canonicos Cathedralis.
9. Prior Collegiatus si in Cathedrali præfuit fuerit, simul cum illius Dignitatibus, & Canonicis duplici ductu thurificandus est.
10. Prior magnus insignis Ecclesiæ Vimaraniensis inter omnes Collegiarum Lusitanie Priores, primus tenet.
11. Ecclesiæ Collegiata Vimaraniensis inter omnes Regni insignior, & antiquior est.
12. Ecclesiæ Vimaraniensis, sub Beata Virginis tutela, quæ de Olina nuncupatur, Ioannis Regis Lusitanie, huius nominis Primi, sumptu & munificentiæ primæ extructa.
13. Ecclesiæ Vimaraniensis sex habet ex Capitulo Dignitates, & Præbendas viginti octo.
14. Prior magnus Vimaraniensis omnibus præest in Ecclesiâ & Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali visitatione referuntur, ad Primates vero graviora spectant.
15. Prior magnus Ecclesiæ Vimaraniensis nunc est Illustriss. & Reuerendiss. D. Bernardus Attaydus.
16. Concordia inter Ecclesiâ Bracharen. & Vimaranen. referuntur.

Priores dicuntur, qui aliquibus Ecclesiis præfunt supra alias personas earundem, unde & Prioratus, Ecclesiæ sunt, quæ illis in titulum dantur, Ita Petr. Greg. *synagm. iuris* p. 2. lib. 15. c. 18. n. 1. In duplici quoad propositum sunt differentia, quidam seculares, alij Regulares. † Seculares denique sunt, qui vel in secularibus, vel secularitatis Ecclesiis reperiuntur, Anton. Fabric. *vbi supra* n. 39. Ex his alij Rurales, alij Collegiales dicuntur. † Rurales sunt, qui curam animarum absque Collegio habent, & sic Parochialem simplicem, de quibus loquitur text. in *cl. licet Canon de elect. lib. 6.* ut ait Federic. de Senis *conf. 89.* *Casus talis est*, quæ refert Card. Tusch. *præct. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 707. num. 15.* † Collegiales verò sūt personæ principales, quæ in Collegiatis Ecclesiis toti præfunt Canonorum Collegio, ut colligitur ex superferptione text. in *c. ult. de maior. & obedien.* & istos solos, & non alios, qui in Ecclesiis præfunt, non Collegiatus Dignitates esse, ex *Selua de Barbof. de Canonic. & Dignitatib.*

benef. p. 1. q. 2. n. 62. tradit Monet. de Cõsermotor. c. 5. n. 25. & 94 & ex Fulu. Pacian. resoluit Seb. Cæsar. in relect. de Eccles. hierarchia p. 3. diss. 13 §. 1. n. 1. & diximus supra c. 4. num. 29. & 30.

Et iste Prior, cum sit principalis Dignitas in Ecclesiâ Collegiata, & regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, debet esse constitutus in ætate 25. annorum inceptorum, ut resoluit Nicol. Garc. *de benef. part. 7. cap. 4. numero 65.* Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 3. tract. 41. cap. 5. num. 3.* quos refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi parte 3. Allegat. 60. num. 64.* † Non tamen necessario requiritur, ut sit Doctor, vel Licentiatu in Theologia, aut Iure Canonico, quamvis illi ordinaria iurisdicção cum omnibus iuribus quasi Episcopalis comperat, & Collegiata Ecclesiâ exempta sit, quia hoc nullibi cauetur, & Concil. quando loquitur de Dignitatibus *sess. 24. c. 12. de reformat.* hortatur ut conferantur Doctoribus, non præcipit. Ita ex sententia S. Congr. resoluit Nicol. Garc. *p. 8. c. 7. num. 33.*

Sed an aliquando excusetur à residentia, 7 solet ab aliquibus in dubium reuocari, at id nullibi melius potest decidi, quàm ex declaratione Sacre Congregationis Concil. in hæc verba. Prior insignis Ecclesiæ Collegiata obtinuit Prioratum præuo examine, & approbatione, ut sit in beneficiis curam animarum habentibus, in cuius litteris collationis dicitur Prioratui huiusmodi curam Parochianorum dictæ Ecclesiæ, quæ etiam Parochialis existit, imminere cum cura etiam iurisdictionali, & inter statuta dictæ Ecclesiæ confirmata à Visitatore Apostolico disponitur, quod in dicta Ecclesiâ unus debeat esse Prior, qui præ cæteris nominis prærogatiua, & duplici Præbenda perfruatur in Ordine Sacerdotali existens, ibique faciens assidue residentiam personalem, nisi secum super residentia dispensatum fuerit per eum qui potestatem habeat dispensandi tanquam personam, cui, seu cuius Dignitati, & officio Parochianorum eius cura imminet principaliter animarum, qui etiam habet distinctas cameras in domo Canonicali: in eadem tamen Ecclesiâ assidue retinentur duo Capellani, qui actu exercent curam animarum ad formam dictorum statutorum, & antecessores per longum tempus, & ultra 50. annos non resederunt, immò domus Canonialis ad longum tempus, & à multo tempore locata reperitur laicali familie. Queritur an Prior modernus de iure ad residendum in dicta Ecclesiâ, & in illius domo Canonicali prædicta dicatur obligatus? S. Congr. Concil. die 20. Aprilis 1602. respondit hunc Priorem ad residentiam teneri.

Et quamvis Prior Collegiatus non habeat 8 præcedentiam supra Canonicos Cathedralis, † est tamen, si ibi interest, simul cum 9 illius Dignitatibus, & Canonicis duplici ductu

duan thuribuli thurificandus, vt censuit *Sacra Rituum Congreg. in Tuscanen. 19. Augusti 1619.*

- 10 Inter omnes Collegiatarum Lusitanæ Prior
 11 res noster magnus† Vimarāensis Prior primas tenet, sicut & nostra Collegiata Ecclesia inter omnes Regni insignior, & antiquior est; illa enim in decentiori loco constructa cum nobili Priorali Palatio, S. Benedicti Monialium quondam coenobium fuisse constat, conditumque anno à partu Virginis nongentesimo decimono. † Hæc ædificij forma sub Beatæ Virginis tutela, quæ de *Oliua* nuncupatur, Ioannis Regis Lusitanæ huius nominis Primi sumptu, & munificencia primùm extructa, exterius magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine conformata, Beatum Damalum Pontificem Max. Patronum, & conciuem agnoscit, itemque Torquatū Sancti Iacobi Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum; est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum in templo, quod Monasterium olim S. Augustini fuerat; nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiata agit Illustrissimus D. Roderic. à Cunha in *histor. Archiepisc. Bracharen. part. 2. c. 7. n. 5.*
 13 cum seqq. † Sex adsunt in Capitulo Dignitates Præbendæ vigintiocto. His omnibus magnus Prior præest, cuius redditus ad sex millia ducata ascendunt, vt refert Emman. de Faria, y Sosa in *el epitome de las histor. Portuguesas part. 4. cap. 8. vers. Iglesias Collegiadas*: iste
 14 † Vicarium dominat, ad quem minora crimina in Primitiali visitatione referuntur, ad Primates verò grauiora, iuxta concordiam inter Archiepiscopum Bracharen. & præfatum Priorem initam, originalem, & authenticam casu inueni Romæ in Bibliotheca Vaticana, cuius copiam ibi fideliter mea manu transcripsi ex libro Honorij Papæ III. anno 1. & 2. fol. 197. & hic inferendam duxi prout infra num. 16.
 15 Insignis huius Ecclesiæ, & illustris cleri ingens nunc eminet Prior Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus D. Bernardus Attaydius Illustrissimi, & Excellentissimi Domini D. Antonij Attaydij Castri de Ayro ac Castaneiræ Comitæ filius: qui quidem genitor præter heroicam antiqui generis claritudinem, qua spectabilis fuerat, eò adhuc redditur spectabilior, quòd olim ad Cæsaream Maiestatem Regis nostri Catholici Orator missus, officium tanto splendore administravit, vt tam facundiam viri eloquentiam, eloquentem facundiam, singularem in rebus tractandis spirantem prudentiam non potuerit Cæsar ipse non præconiis exornare, non obseruare, non admirari. Deinde ex Oratore Prætor totius Regni Lusitanæ

creatus, vix enarrari potest qua morum integritate, qua legum, iurisque prudentia, quo Religionis studio, qua muneris vigilantia illud gubernare incipiat. Itaque vir hic tantus edocuit Maiorum suorum gloriam maiorem esse potuisse, si quæ ei virtus meritorum prodiga, promerendi ornamenta præbuit, Fortuna occasionibus auara non inuidisset. Filius tanto parente dignus ipsius implens vestigia non tam augustis Gentilium suorum natalibus innixus, quàm propriis virtutibus confirmatus hunc Prioratum Regio munere obtinuit, vbi sapientiam, quam cum liberalibus coniunctam artibus à puero didicit, cum omni modestia, & candore semper excolens, velit nolit, merita maiora explicare neque fessellit opinio, siquidem senilibus ipsius junior excellens dotibus ad Vimarāense Pontificium euehitur qua in specula constitutus dignior in dies magis, ac magis amplissimarum Dignitatum incrementis efficitur. Concordiæ autem confirmatio, cuius supra meminimus, vt sequitur.

Archiepiscopo Bracharen.

Sacro sancta Romana Ecclesia, &c. quæ confouere, ea propter Ven. in Christo F. tuus iustus postulationibus grato concurrenti assensu, compositionem inter Ecclesiam tuam, & Vimarāensem Prioratum super subiectione, ac aliis iuribus Diocesano ipso debito amabilius initam mediantibus dilectis fil. F. Zamoren. & F. Astoricen. Archid. iudicibus super iis à sede Apostolica delegatis sicut sine prauitate promissæ facta est, & ab utraque parte sponte recepta, & hactenus obseruata, auctoritate Apostolica firmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidenciam compositionis eiusdem tenorem ipsius, prout in litteris delegatorum ipsorum perspeximus contineri, de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. In nomine Domini, Amen. Quia fragilis est mortalium memoria, vt potè incedo, & lubrico constituta: ideo necessarium fuit scripturæ remedium propterea, quæ quoties obliuerantur, & ab obliuionis tendunt inuicium. Hæc itaque pagina in perpetuum vultura notum sit omnibus tam præsentibus, quàm futuris, quòd cum inter Archiepiscopum Dominum S. & Capitulum Bracharen. ex una parte, & D. Priorem, & Canonicos, ac

Portionem

Portionario Vimarano. ex altera super sub-
 rectione, & aliis iuribus Diocesano Epi-
 scopo debitis, restitutione etiam quorundam
 ablaturum, & quibusdam aliis in nostri sci-
 licet F. Zamoren. & F. Astorice. Archidia-
 conorum iudicium à Domino Papa Innocen-
 tio bonæ memoriæ delegatorum præsentia
 quæstio verteretur, placuit partibus dictam
 controuersiam per compositionem amicabili-
 ter terminari, quæ in hunc modum processit,
 ut Bracharen. Archiepiscopus liberam, &
 absolutam habeat, & exerceat iurisdictionem
 in Priore & Ecclesia Vimarano. quam ha-
 bet de iure in aliquo suo suffraganeo Episco-
 po, & eius Ecclesia, hoc addito, quod ipsi
 Priori posset dare cedendi licentiam si ad
 alium locum se transferre vellet, & quod
 possit eum amouere, vel suspendere in perpe-
 tuum si causa exegerit, seruatō ordine iudi-
 catorio. In Canonicis verò, & Portionariis
 illam habeat iurisdictionem Archiepiscopus,
 & in illis casibus eam exerceat, quam habeat
 de Canonicis, Portionariis alicuius Ecclesiæ
 sue suffraganeæ Cathedralis: Prior verò iurisi-
 dictionem habet in Canonicis suis, & Portio-
 nariis quam habet Episcopus Diocesanus in
 suis Canonicis, hoc excepto quod de grauiori-
 bus, quæ depositionem, vel suspensionem per-
 petuam exigunt, cognoscat Archiepiscopus, &
 non Prior. In aliis autem Clericis & Laicis
 Vimarano. iurisdicção, quam hactenus ha-
 buit, eidem Archiepiscopo non denegetur. Vo-
 catus autem Prior Vimarano. ad Synodum
 veniat Bracharam semel in anno, collocan-
 dus in loco honorabili secundum prouiden-
 tiam Domini Archiepiscopi. Præterea procu-
 rationem Canonicam, quæ ratione visitationis
 debetur semel in anno, exhibebit dicto Archie-
 piscopo idem Prior in optione Archiepiscopi
 permanente utrum velit hospitari intus in
 Claustro, vel in domo Prioris cum dictam
 procuracionem receperit. Item quatuor Ca-
 pella, scilicet Ecclesia Sancti Pelagij, & San-
 cti Michaelis de Castello, & Sanctæ Eulaliæ
 de Forromandaes, & Sancti Michaelis de
 Creixomir sint liberæ à præstatione census, &
 respiciat plenariè Priorem Vimarano. Pro
 duabus autem Capellis, scilicet Sancti Vin-
 Barbo. de Canonic. & Dignitatib.

centij de Masquotelos, & Sancti Petri de
 Azurei exoluat Prior in Kalendis Maij sex
 aureos annuatim, & non amplius, hoc adiecto
 quod Ecclesia Vimarano. soluat tertiam par-
 tem de omnibus eidem relictis in ultima vo-
 luntate ab omnibus illis, qui non fuerint de
 illa Vimarano. Si autem ciuis Bracharen.
 apud Vimarano. Ecclesiam elegerit sepultu-
 ram, vel aliquid eidem reliquerit, medietas
 remaneat apud Ecclesiam Bracharen. &
 de conuerso idem iuris seruetur, putà si Vima-
 ranen. Burgen. sepulturam elegerit apud Ec-
 clesiam Bracharen. vel aliqui ei legauerit.
 Promissum fuit etiam ex parte Prioris Vi-
 marano. quod cum Burgin. Vimarano.
 voluerit facere testamentum, Clerici Vima-
 ranen. qui præsentibus fuerint, hortabuntur eum,
 ut aliquid relinquat tanquam matri suæ Ec-
 clesiæ Bracharen. In Ecclesiis autem aliis ex-
 tra Burgum in quibus Vimarano. Ecclesia
 ius obtinet patronatus, habeat Archiepisco-
 pus iura sua secundum quod hactenus habuit,
 & prior præsentet in eis Clericos, & Archie-
 piscopus confirmet, vel eius Vicarius. Su-
 per restitutione autem ablaturum facienda
 Priori, & fautoribus suis, & Ecclesiæ Vi-
 marano. ab Archiepiscopo hoc placuit inter
 partes, ut Archiepiscopus interrogetur, quod
 bona fide dicat verum, & ea, quæ recogno-
 uerit ad se peruenisse, vel culpa sua fuisse de-
 perditā, restituat. Super iis verò, de quibus
 responderit sic, bona fide dicet quod hæc non
 peruenierunt ad me, nec perierunt culpā no-
 stra, stetur verbo Archiepiscopi, ut non te-
 neatur de eis. De aliis vero de quibus dubi-
 tauerit Archiepiscopus, stetur iuramento Prio-
 ris, & Canonici, & Gensalui Canonici Vi-
 marano. ita quod iurent in veritate sic esse.
 Si quæ vero dicentur ad homines Archiepisco-
 pi peruenisse, vel eorum culpa deperisse, exhi-
 beat iustitiam Archiepiscopus de hominibus
 illis. Actum fuit etiam ut Canonici, & alij
 Clerici Vimarano. tam sanctores Archiepisco-
 pi, quàm Prioris ad præbendas, & omnia
 beneficia sua, quæ habebant tam in Ecclesia
 Vimarano. quàm alibi, restituerentur. Præ-
 terea actum est, ut iniuria utrique illata re-
 mitterentur, statimque præsentibus id humili-

et impluerint. Pro iis autē, quae superius scripta se adimplendis, & obseruandis praestitit utraque pars in nostris manibus super Sacra Euangelia iuramentum. Praeterea actum fuit, ut si Burgen. Vimarani. in questione, quam dicunt se habere contra Archiepiscopum Bracharen. non potuerint per se vel per communes amicos concordare, Prior, & Canonici Vimarani. sine offensa, Archiepiscopi iuuent eosque tamen quod in causa ipsa aliquam malitiam non procurent; insuper de voluntate communi utraque partem ad hanc compositionem firmiter obseruandam penes praefatos iudices potestas coherendi remansit. Facta fuit ista compositio apud Beneuentum in Ecclesia Sancti Petri sub Aera 1290. mensis Octobris. 10. Kalendis Nouembris, quae ut perpetuum robur obtineat eam sigillis nostris & Domini Archiepiscopi, Prioris, & Capitulorum suorum facimus communiri. Nulli ergo, &c. nostrae confirmationis infringere, vel ei, &c. usque, contraire. Si quis autem, &c. usque, incursum, &c. Dat. Lateran. 4. Idus Ianuarij, Pontific. nostri Anno secundo.

CAPVT XII.

Canonici, & Praebenda in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis quae?

SUMMARIUM.

- 1 Canonici est ius spirituale per quod quis habet non solum stallam in choro, & locum in Capitulo, sed etiam ius ad Praebendam, & facultatem actu percipiendi distributiones quotidianas.
- 2 Praebenda est spirituale ius recipiendi certos prouentus in Ecclesia competentes ex diuino Officio, cui praebendatus deseruit.
- 3 Praebenda proprie dicitur quando bona Ecclesiae sunt diuisa.
- 4 Canonica portio, seu distributio duplex est.
- 5 Praebenda dicitur à praebo, quia praebeo redditus ad congruam sustentationem, vel à praedio, quasi sit quoddam praedium pro dote assignatum.
- 6 Praebendarum plures sunt species.
- 7 Praebenda sumpta largè pro ipso titulo beneficij, est ius percipiendi prouentus in Ecclesia ratione officij.
- 8 Praebenda interdum sumitur pro patrimo-

nio, & redditibus ipsius beneficij.

- 9 Canonici trahit ad se Praebendam, cum non possit esse sine Praebenda saltem diu.
- 10 Canonici est mater Praebenda.
- 11 Beneficij in impetratione non est opus facere mentionem de Praebenda illi annexa.
- 12 Praebenda unita, & accessoria dicitur quoque res spiritualis, & sequitur naturam principalis, quamuis in bonis temporalibus consistat.
- 13 Praebenda appellatione venit spiritualis, ubicunque agitur de collatione, vel de titulo conferendo.
- 14 Praebenda quandoque accipitur pro certa portione per se distincta nihil spiritualitatis habente, & laico conceditur pro labore temporali. Praebenda temporalis laico assignari potest. ibid.
- 15 Praebenda temporales quamuis sint plures, & habeantur in simul cum aliqua Dignitate, non inducunt incompatibilitatem.
- 16 Praebenda temporales possunt vendi sine aliqua labe simoniae, & permutari propria auctoritate.
- 17 Praebendam temporalem obtinentes non obligantur Horas Canonicas recitare.
- 18 Canonici, & Praebenda in quibus differant ostenditur.
- 19 Canonici est ius habendi sedem in choro ad cantandum, & legendum, ac vocem in Capitulo, proueniens ex electione, seu receptione in fratrem.
- 20 Praebenda de se non habet sedem in choro, nec vocem in Capitulo.
- 21 Praebenda spiritualis est beneficium ecclesiasticum.
- 22 Canonici potest sine Praebenda creari, nisi statuto, aut consuetudine aliud caueatur.
- 23 Canonici supra numerum ad futuram Praebendam hodie erigi non potest.
- 24 Praebenda, & beneficium tanquam genus, & species distinguuntur.
- 25 Canonici, & Praebenda Canonici est quoque alio beneficio praestantior, & honorabilior.
- 26 Beneficij appellatione in materia odiosa non venit Praebenda.
- 27 Beneficium quod vacaret in Cathedrali si concedat Papa, non comprehenditur Praebenda Canonici.
- 28 Canonici sibi impetrans an, & quando teneatur facere mentionem de Praebenda, ostenditur.
- 29 Praebenda, quae est annexa Canonici, & Canonico dari consuevit, si concessa sit, censetur & Canonici concessus non in re accessoris, sed connexitatis.